

ERBEN A NĚMCOVÁ

J. V. Hellich: Božena Němcová, 1845

Božena Němcová: O mluvícím ptáku, živé vodě a třech zlatých jabloních

„A jak můžete, starečku vědět, že své bratry hledám?“ ptala se Růženka podivného starce.

„Neptej se, panno, a poslechni mé rady. Tvoji bratři byli také u mne, ale oni se nezachovali, jak jsem jim přikázal, a proto také ptáka, vodu a jabloně nedostali, ale sami zkameněli, což se i tobě stane, jestli neuděláš, co ti řeknu.“

„Tedy oni zkameněli!“ vykřikla Růženka a zakryla si uslzenou tvář.

„Ano; ale budeš-li zmužilá, můžeš je vysvobodit. Zde máš zlatou kouli, hoď ji před sebe, a kam se bude kotálet, tam jdi za ní. Přijďte k jednomu vrchu, velmi vysokému, tam ti koule zmizí. Ty jdi zmužile nahoru, ale na žádnou stranu se neohlížej, ať se děje co se děje, ať slyšíš co slyšíš. Jestli se ohlídněš, zkameníš a skolíš se dolů k tvým bratrům, kteří u paty vrchu leží.“

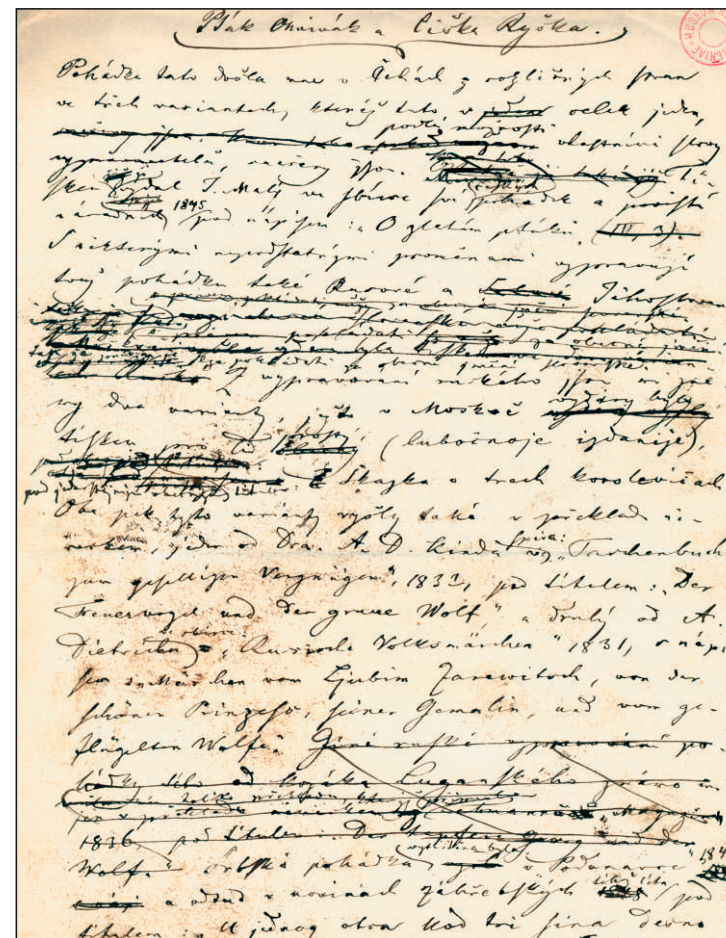
„O já chci být poslušná vaší rady a nezhrozím se ničeho, ať mne potká cokoli, jen abych své bratry vysvobodila.“

Božena Němcová: Národní báchorky a pověsti, Praha 1954

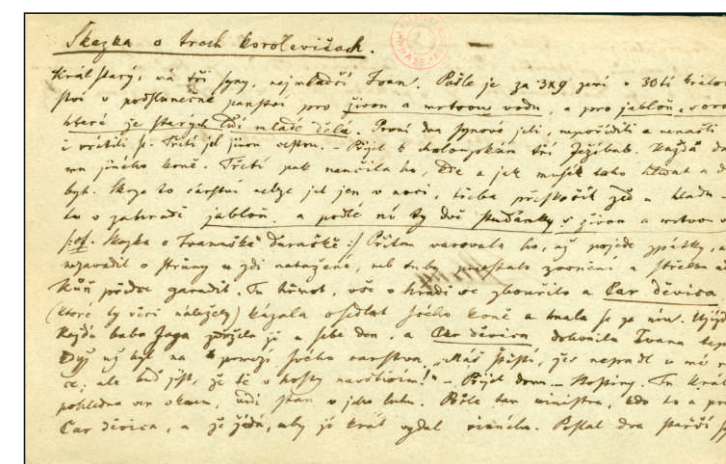
Podobně jako Erben sbírala a upravovala pohádky o několik let mladší Božena Němcová (1820–1862). Jestliže Erbenovy vrcholné pohádky vynikají přesně rozvrženou mytologickou kompozicí, uměřeností jazyka a stylu, Božena Němcová včleňuje kouzelné prostředky do lidového prostředí, spojuje zápletku s prokreslenějšími životními situacemi a psychickými reakcemi postav. Zatímco Erben jednotlivé motivy, figury a děj prostřednictvím mytologické předlohy typizuje, Němcová je v závislosti na drobných epizodách ze života lidu zkonkrétňuje.

Artuš Scheiner

Erbenův komentář k pohádce Pták Ohnivák a liška Ryška, LA PNP

Zápis lidového podání pohádky, jež Erbena inspirovala k napsání pohádky Pták Ohnivák a liška Ryška, kartotéční lístek, LA PNP

Josef Lada

Karel Jaromír Erben: Pták Ohnivák a liška Ryška

Královič šel do toho zámku a našel zase všechno tak, jak liška Ryška řekla. V třetí stáji stál kůň Zlatohřívák u stříbrného koryta a žral z něho živý oheň. Byl tak krásný, že se na něj královič ani dost nemohl nahledět. Pak vzal se stěny koženou ohlávku s černou koženou úzdou a dal ji tomu koni Zlatohříváku. Kůň stál jako beránek. I vidí tu podle taky na stěně viset překrásnou zlatou ohlávku, se zlatou, drahými kameny vykládanou úzdou, a velice se zalíbila. [...]

„Nejsem žádný zloděj!“ odpověděl královič, „nerad jsem pro svého koně šel, ale musil sem.“ A pak vypravoval, jak se to všechno stalo a že mu král měděného zámku toho ptáka Ohniváka nechce vydat, dokud mu nepřivede koně Zlatohříváka; i prosil, aby mu toho koně dal. – „Můžeš ho mít,“ řekl na to král stříbrného zámku, „jestliže mi za něj přivedeš pannu Zlatovlásku ze zlatého zámku v černém moři.“

K. J. Erben: Kytice, České pohádky, Praha 2003

